

הקיבוץ – ארגון מורכב בשינוי

פרופ' מיכל פלגי

הישובים הקיבוציים עברו בשלושת העשורים האחרונים שינויים רבים שהם בעיקר תוצאה של מספר גורמים: המשבר הכלכלי שחל באותה תקופה, משבר אידיאולוגי של דור ההמשך ומשבר דמוגרפי. כל אלה גרמו לתחושה של כישלון ארגוני ואובדן האמון בדרך. הפיתרון בו נקטו חלק ניכר מהקיבוצים היה שינויים ארגוניים כדוגמת הפרדת המגזר הכלכלי של הקיבוץ מהחברתי ועל ידי זה ויתור כמעט טוטלי על תהליכי הדמוקרטיה הישירה בקבלת החלטות הקשורות לענפי ומפעלי היצור שלהם; הפרטה (בעגה הקיבוצית) של ענפים נותני שירות, כלומר גביית כסף עבור שירותים הניתנים בקיבוץ לחבריו; תשלום משכורות לא שוויוניות לחברי הקיבוץ ובאופן כללי מעבר לארגון הרבה יותר פורמלי. תחום נוסף בו חלו שינויים בקיבוץ הוא קבלת חברים ו/או תושבים חדשים לקיבוץ. התהליכים אותם עברו הקיבוצים לא היו פשוטים ועברו הרבה נסיונות, טעויות, תיקונים והתמודדויות עם קשיים ארגוניים ופרסונליים. הם לוו בהרבה תקוות, חששות, הצלחות וכישלונות. יועצים ארגוניים, שחלקם הגדול לא היו חברי קיבוץ, התוו את אופי השינוי והכיוון אליו הלכו. במהלך ההרצאה אציג את דרך קבלת ההחלטות בקיבוצים על השינויים, כיצד מנהלים היום את מפעלי התעשייה והענפים היצרניים בקיבוץ; כיצד קולטים אוכלוסיה חדשה בקיבוץ; דרכי קבלת ההחלטות, המנהלים החדשים היחס לחברים ועוד. אחת השאלות עליהן אין תשובה חד-משמעית במחקרים היא, האם יועצים ארגוניים שבאו מחוץ לקיבוץ תרמו להתייצבות המערכת ולהתאמתה לאורח החיים הקיבוצי בעת החדשה. ההרצאה תסתמך על מספר מחקרים שנערכו בעת האחרונה במסגרת המכון לחקר הקיבוץ והרעיון השיתופי באוניברסיטת חיפה.